

מנחות קד

משה שווערד

1. תוספות מסכת מנחות דף קג עמוד ב ד"ה מעשה בפרדה

מעשה בפרדה אחת של בית רבי – [1] אידי דאירי בר' יהודה ראש המדברים על ידי קיסר כדאיתא בפ' במה מדליקין (שבת דף לג:): מייתי האי עובדא דרבי יהודה מורינא דבי נשיאה דשמא מינהו קיסר ראש על בית נשיא [2] ובקונט' פירש משום דאירי בשיעורין.

2. מהר"ץ חיות מסכת גיטין דף סו עמוד א

גמרא ר' יהודה חכם לכשירצה. נ"ב כבר התעוררו כלם מה שבח הוא לר' יהודה ועי' מהרש"א. ול"נ דבר נכון וברור. דהנה ידענו בנסיון דאף האדם היותר שלם בתכלית השלמות אינו עלול בכל עת לחכמה והתבוננות ולא כל הזמנים שוים. ובזמן שאדם בצער או בכעס או שהוא במעמד העוני או שתקפה עליו הכעס והקנאה. הנה אינו עלול בשעה זו להעמיק במדע. וכבר אמרו בראשית רבה פ' וירא בשר ודם חימה כובשתו בשר ודם הקנאה כובשתו. ולשחות בעמקי מצולות התורה והעבודה צריכין להפשיט כל ענינים החושים ושאר המחיצות המבדילות. וכבר אמרו גלוי וידוע שרצונינו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות (ברכות טו ע"א) ושבחו בכאן את ר' יהודה שר' יהודה היה חכם לכשירצה. היינו בכל עת שהיה רוצה להעמיק בחכמה היה הנקל בעיניו להשקיע ביון מצולה כל עניני חושים ולהפשיט עצמו מן העולם התחתון ולהשתדל בדעה ובתבונה ודבר זה הוא מעלה גדולה מאד ולא נמצא איש אחד בין ששים ריבוא אשר יוכל להתפאר עצמו כי הוא מכושר בכל עת ובכל רגע לכנוס בפנימית התורה. ועי' מדרש חזית פיסקא יפה את רעיתי כתרצה בכל עת שאתה רוצה ע"ש ויתפרש ג"כ על דרך זה:

3. רמב"ם יד החזקה הלכות מלכים פרק יב

(ד) לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח לא כדי שישלטו על כל העולם ולא כדי שירדו בעכו"ם ולא כדי שינשאו אותם העמים ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה ולא יהיה להם נוגש ומבטל כדי שיזכו לחיי העולם הבא כמו שביארנו בהלכות תשובה:

(ה) ובאותו הזמן לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות שהטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים:

4. תוספות מסכת מנחות דף קד עמוד א ד"ה הואיל ויכול

הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית - משמע דדם טמא מחמת דחשיב כבשר ותימה דבמעילה בפרק קדשי מובח (דף יז.) אמר מנין לדם שרצים שהוא טמא שנאמר וזה לכם הטמא תיפוק לי דחשיב כבשר ויש לומר דאיצטרך קרא לרבווי דם צלול דמטמא בכעדשה דס"ד עד שיהא בו כדי שיוכל לקרוש ולעמוד על כעדה ולהכי תנן דם השרץ ובשרו מצטרפין דשיעורן שוה אבל דם נבילה ובשרה לא דאין שיעורן שוה וכן מוכח בירושלמי דאמר דם נבילה טמא והדתנן דם השרץ ובשרו מצטרפין ואין לנו כיוצא בו וא"ת ולמה לי קרא בפרק בהמה המקשה (חולין עב.) לרביעית דם מן המת הרי יכול לקרוש ולעמוד על כזית ויש לומר דשאני מת דהוה ממעיטנן דם משום דגזעו מחליף כדדרשינן בריש דם הנדה (נדה נה.) מה עצם שנברא עמו ואין גזעו מחליף יצאו שינים שלא נבראו עמו יצאו שער וצפורן שאע"פ שנבראו עמו גזען מחליף ופריך והרי בשר דגזעו מחליף וטמא ומשני מקומו נעשה צלקת ועוד קשה בפרק כל שעה (פסחים דף כב.) דלא משני אקושיא דדם כשהותרה נבילה היא וחלבה וגידה ודמה הותרה כדמשני אקושיא דחלב וגיד משמע דלא חשיב כבשר לפיכך צריך לומר שיש שום ריבוי דמריבין ביה דם נבילות ולבתר דמרבה ביה מסתבר לאוקומי רבויא ברביעית שיכול לקרוש ולעמוד על כזית.

5. רש"י מסכת מנחות דף קד עמוד א ד"ה מתני'. אין

מתני'. אין מתנדבין לוג - יין לנסכו שלא מצינו מנחת נסכים של לוג ולא שנים ולא חמשה אבל מתנדבין שלשה דחזו לכבש וארבעה לאיל דהיא שלישיית ההין וששה דחזו לפר ומששה ולמעלה דשבע חזו ג' מינייהו לכבש וד' לאיל ושמנה חזו לשני אילים תשעה חזו לפר וכבש עשרה חזו לפר ואיל י"א חזו לשני אילים וכבש וכך לעולם.

6. ספר נזר הקודש

א דף קד משנה, אין מתנדבין לוג שנים וחמשה
ובגמ' איבעיא להו יש קבע לנסכים או
אין קבע ה"ד כגון דאיתי חמשה וכו', ופירש"י דאמר
הרי עלי כך וכך לוגין מי הוי קבע דאין יכול להקריבם
אלא הכל ביחד דהו קרבי בקרבן אחד יעו"ש, ביאור
הדברים דאם יש קבע שמחויב להקריב בכלי אחד,
וממילא כשאמר חמשה מחויב לתתם בכלי אחד,
וממילא כיון דלא יתקדשו חמשה, משום דאין באים
חמשה, מחויב להוסיף עוד לוג בכדי שיהיה שיעור
נסכים לפר שהוא ששה לוגין, וקשה מדוע לא בעי
הש"ס כן גם לענין לוג אחד או שנים דאם יש קבע
מחויב להוסיף עד שיהיה שיעור נסכים לכל הפחות
עד שלשה לוגין שהוא שיעור לכבש, עי' במל"מ
בפרי"ז ממעה"ק, אבל לדעתי נראה דלא שייך סביעות
רק באופן שיש גם שיעור הראוי לקרבן, והיינו באופן
שאם אין קבע יש בזה שיעור הראוי לקרבן בפחות
ממה שאמר, וזהו בשאמר חמשה שיש כאן ארבעה
דראוי לאיל, ושלשה הראוי לכבש, בזה יש מקום לומר
קבע ג"כ, והיינו דכיון דעכ"פ יש כאן שיעור הראוי
לקרבן נמצא דארבעה מהחמשה בודאי קודש, יש
מקום לומר דכיון דנחית לזה קדושת קרבן אם אין
קבע, ממילא יש מקום לומר דסביעותא דמנא מכריחו
להוסיף עוד כדי שיהיה לקרבן גדול, וזה לא שייך
אלוה אחד או שנים, שאין ראויים לקרבן כלל, וכן כתב
הרמב"ם להאי בעיא בחמשה, ובלוג אחד או שנים
כתב בפרי"ז ממעה"ק הי"ד וז"ל נדר חמשה לוגין
אומרים לו השלם ששה שהרי קבען לקרבן, אבל אם
נדר לוג או שנים פטור שהרי אין ראויין כלל לא הן
ולא מקצתן, יעו"ש, וזהו כמו שכתבנו.

7. תוספות מסכת מנחות דף קד עמוד א ד"ה אין מתנדבין

אין מתנדבין לוג שנים וחמשה - תימה כי היכי דאמרי' (לעיל דף קג.) גבי מנחות דאם אמר חצי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא שנים הכא נמי נימא כי אמר לוג או שנים יביא שלשה שהם נסכי כבש וכי אמר חמשה יביא ששה שהם נסכי פר [1] ושמה הכי נמי היכא דאמר הרי עלי אבל הכא מיירי בנדבה דיש לוג אחד או שנים לפניו ואמר הרי אלו לנסכים ובגמרא גבי יש קבע לנסכים פירש בקונטרס כגון דאמר הרי עלי כך וכך לוגין למדה.

• משנה למלך על הלכות מעשה הקרבנות פרק יז הלכה יב

והנה דברי התוס' הם מבוארים דכל שאמר הרי עלי לוג או ב' מביא שלשה וכן אם נדר חמשה מביא ששה אך אם הוא נדבה אז אם אמר על לוג או על שנים הרי אלו לנסכים לא אמר כלום ואם אמר על חמשה בזה נסתפקו בגמרא אם יש קבע או לא וגבי מנחה נמי דינא הכי שאם אמר על חצי עשרון שהיה מונח לפניו הרי זו למנחה לא אמר כלום ואם אמר על עשרון ומחצה הרי זו למנחה נראה דזה תלוי באם

יש קבע או לא דאם אין קבע מושך עשרון ומקריב והחצי העשרון הנשאר הוי נדבה ואי אמרת יש קבע אמר' ליה שיביא עוד חצי עשרון מביתו והא דלא קבעו בגמרא בעיא זו באידך מתני' דמנחה משום דהתם איירי בנדר ואף את"ל דאין קבע חייב להשלים לשני עשרונות דומיא דנודר חצי עשרון אבל הכא דמיירי בנדבה דקי"ל דבלוג אחד או בשנים לא אמר כלום מספקא לן בחמשה אם יש קבע או לא: [עיין שם באריכות]

• **איזהו מקומן מסכת מנחות דף קד עמוד א**
איבעיא להו יש קבע לנסכים או אין קבע לנסכים:
יש לעיין אמאי מספקא לגמ' רק בנסכים, הלא כבר במנחה יש לדון כגון שהקדיש עשרון ומחצה אי מצי למשוך ולהקריב עשרון וכו' או דלא קרב עד דממלי לשתי עשרונות:
[2] אכן במשל"מ (מעשה"ק יז. יב.) נקט דה"ה דיש להסתפק במנחה, ברם במנח"א (עמ' ת"ק) הביא דהגרי"ז ביאר שכל הספק הוא בנסכים דוקא, משום דבמנחה דין השיעור הוא בעצם הקרבן דיש קרבן של עשרון ויש של שתי עשרונות, ולכן כשהקדיש קרבן של עשרון ומחצה לא שייך שימשוך ויקריב בפחות, משא"כ נסכים דדינם הוא לעשות מעשה ניסוך והשיעורים אינם בגוף הקרבן אלא שיעורים במעשה הניסוך ולכן שייך לספק אם אפשר למשוך ולהקריב חלק מהן, ועי"ש שביאר עפ"י"ז כמה סוגיות.

• **רש"ש על מנחות דף קד/א**
תד"ה אין. תימה כו'. [3] לעד"נ דהכא שאני דיוכל להצטרף דמר ודמר כמו דנתבאר לעיל (פט ב) דיותר לערב יין ביין וכדלקמן בגמרא. (וכן לקמן (קו) בפלוגתא רבי ורבנן משמע דחובה בחובה לכ"ע מערבין). משא"כ במנחה דצריך לקמוץ מכאו"א. ואין קומצין אלא על עשרונות שלמות. ודברי התו"ט בזה אינן מחוררין:

• **קריית ספר על הלכות מעשה הקרבנות פרק יז הלכה יב**
מתנדב אדם או נודר יין בפני עצמו כדאמ' לעיל אבל אין מתנדבין לוג ולא שני לוגין ולא חמשה דאין בנסכים לא לוג ולא שנים וכמו דאמרן לעיל דבר שאין כדרך המקריבין אינו נדר הכי נמי הכא כיון דלא מצינו מנחת נסכים של לוג ולא שנים והיינו בנדבה כמו שיש לפניו לוג או שנים ואמר הרי אלו לנסכים כיון דלא מצינו מנחת נסכים בהאי שיעורא לא מידי קאמר אבל אמר הרי עלי לוג או שנים יביא שלשה דחזו לכבש וארבע חזו לאיל וששה לפר ושבעה לכבש ואיל ושמנה לשני אילים ותשעה לפר ולכבש אי נמי לשלשה כבשים עשרה לפר ולאיל י"א ב' אילים וכבש וכן לעולם ובחמשה אף על גב שהיו לפניו ואמר הרי אלו לנסכים ישלים לששה כיון דקבען לקרבן דארבעה ראויים לאיל אבל אחד או שנים פטור שאינם ראויים כלל לא הן ולא מקצתן והיינו בנדבה כדאמ' ולדעת הרב ז"ל נראה דאפי' בנדר פטור [4] ואיפשר לומר לדעת הרב ז"ל דבחצי עשרון הוא שנתחייב בעשרון משום דמקצת עשרון קרב בחביתי כהן גדול חצי בבקר וחציו בערב ומשום דמביאו שלם וחוצהו אם נדר חצי יביא אחד שלם כדאמ' אבל לוג אחד או ב' שאין ראויין כלל לא הן ולא מקצתן פטור אפלו אמר הרי עלי לדעת הרב ז"ל כדאמ' ואין מתנדבין ונודרין פחות מלוג אחד שמן שאין מנחה פחותה מלוג שמן לעשרון כדילפינן לעיל ואם אמר חצי לוג שמן דרך נדבה פטור ואם דרך נדר לדעת הרב ז"ל נמי פטור כדאמר':

8. ספר נזר הקודש

ב והנה תחום' הקשו מדוע לא נימא כמו נכי מנחות דאם אמר פחות מהשיעור משלים להשיעור, וה"נ נימא כמו כן נכי יין כי אמר פחות שישלים להשיעור, ותירצו דשאני בין אם אמר הרי עלי לבין אם אמר הרי זו, דבאומר הרי עלי, מחויב להביא כמו שקצוב בתורה והכא נכי יין לנסכים מיירי בשאמר הרי זו, ועי' ש"אב"ל רש"י והרמב"ם סברי דגם הכא מיירי בשאומר הרי עלי, ולפי"ז תקשה מדוע יובדלו הנסכים מהמנחות לדין זה, והתמיה עצומה.

ו' ונראה דשאני הכא במנחה, משום דאם עומד בדעתו באמירה הראשונה שאמר עשרון ומחצה, ע"כ כוונתו שדעתו שתהיה המנחה דוקא בעשרון ומחצה, ולפי דבריו אין כאן קרבן כלל, דהמנחה שהיא יותר מעשרון פסולה אם אין בה שני עשרונות, ובאופן זה לא נחשב קביעותא דמנא ולא כלום ולא דמי להא דנסכים שאמר חמשה דע"כ יש כאן שיעור לנסך לאיל שהוא ארבעה, וזה עושה קביעותא דמנא המחייבו להביא ששה שיהיה ראוי לפר, אבל במנחה כשעומד על דעתו כפי מה שאמר עשרון ומחצה, אין כאן קרבן כלל, וגם אם אין קבע אין כאן קרבן, משום דאין כאן מקום לחלק שיסריב עשרו ותשאר החצי כיון שאין החצי ראוי כלום, משא"כ בהא דנסכים

דגם אם אין קבע הלא ראוי לחלוק ארבעה לאיל, ולגו אחד יהיה לקרבן אחר, ועשרון ומחצה דמיה לנסכים באופן שאומר לגו או שנים, שאין בהן שיעור לאיזה קרבן דליתא בזה קביעותא דמנא, ולהכי כתב הרמב"ם במנחה דבעינן שיאמר אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך המתנדבין, ובאופן זה שרוצה במנחה דאז בטוחים אנחנו דזה שאמר עשרון ומחצה לא היתה כוונתו שמנחה אחת תהיה בעשרון ומחצה, דהרי כוונתו להקריב קרבן כפי כוונת התורה, ומסילא גם בהמחצה שאמר כוונתו למנחה שלימה, ואם בשביל שלא אמר מנחה, שזהו מטעם דבעינן אמירה לגדר, כמו שכתבנו לעיל, הנה הקביעותא דמנא קובע להביא שני עשרונות, ויביא מנחה של שני עשרונות בכלי אחר.

ו' ודגנא עיקר הדין אם יש קבע לנסכים הוי בעי' דלא איפשטא, והוי ספיקא, אבל הרמב"ם פסק שם בפרי"ז ממעה"ק דיש קבע, ואע"ג דכתב מרן שם דהרמב"ם תפס לחומרא מספיקא, אבל זה תמוה מרלא כתב הרמב"ם שהוא מספיקא, לכן נראה דהרמב"ם תפס בזה לדינא מבח סוגיא דלעיל לדינא דועירי שאמר דמיירי שאמר מנחה, ומכח קושיא דעשרון ומחצה דחק לשנויי דמיירי שאמר חצי עשרון מקודם, אבל שיטת הרמב"ם בזה שזהו סברת רבא, לרחוקי המשנה ולאוקמי באופן זה, אבל אם אמרינן דועירי סובר דיש קבע לנסכים, והוא הדין במנחה, ובאופן זה הוי המשנה בפשוטה כמו ששנויה עשרון ומחצה, וממילא ע"כ ר' זעירי סבר דיש קבע, ומטעם זה כתב הרמב"ם דיש קבע לדינא, וזהו כדינא דר' זעירי, וכמו שנתבאר.

דף ק"ד בגמ' איצטעיא לה יש קצע לנסכים
 כו' ה"ד כגון דאיימי חמשה
 כו' ואי אמרת יש קצע לנסכים עד דממלי
 להו לא קרבי. נ"ב לכא' הכוונה דאי אמרי'
 יש קצע לנסכים לא קדשי הנהו חמשה כלל
 כיון שלא התנדב כדין, וכן ראיתי צפי' רגמ"ה
 ז"ל ד"ה יש קצע שכ' להדיא כן.

ואמנם הרמז"ס ז"ל צפי"ז ממעה"ק הלי"ד
 כתב|ז"ל "נדר חמשה לוגין אומרין
 לו השלם ששה שהרי קצען לקרבן" עכ"ל.
 מבוחר דס"ל דהא דאמרי' דאי יש קצע לנסכים
 עד דממלי להו לא קרבי היינו שמחוייב להציא
 ולהקריב, וכן יעוי' במשל"מ שם שנקט כן
 צפשטות הסוגיא.

והנה לפי"ז הא דצעי רב אשי לקמן להוכיח
 מהמסנה דידן דיש קצע לנסכים מדקתני
 אין מתנדבין לוג שנים וחמשה, חמשה דומיא
 דשנים מה שנים דלא חזו כלל אף חמשה נמי
 דלא חזו כלל אין הכוונה דחמשה דמיה ממש
 לשנים דהא בשנים אינו קדוש כלל כמש"כ
 הר"מ בעצמו שם ואילו בחמשההרי קדשי
 ומחוייב להשלים ולהציא ששה אלא ר"ל מה
 שנים אינו ראוי להקרבה כלל כן בחמשה אינו
 ראויין להקרבה כל זמן שאינו משלים לששה
 אצל אילו אין קצע לנסכים הרי הארבעה מחוץ
 החמשה ראויין להקרבה וק"ל. (ועי' עוד
 במשל"מ שרובה לומר באמת דרב אשי יסבור
 דגם בחמשה לא קדשי כלל דומיא דשנים
 יעוי"ש). והנה בשנים עכ"פ פשוט לכו"ע
 דלא קדשי כלל וז"ע בזה מלשון רש"י לקמן
 ד"ה עד עשרה יעוי"ש.

10. רש"י מסכת מנחות דף קד עמוד א ד"ה ואחד למותר

ואחד למותר אשם נזיר - דאותו מותר לא היה מעורב עם מותר אשם סתם לפי שזה לכפר וזה להתירו ביין.

• חדושי רע"א על מנחות דף קד/א

רש"י ד"ה ואחד למותר אשם נזיר וכו' וזה להתירו ביין. נלע"ד דצ"ל וזה להכשירו לנזירות טהרה וכ"ה ברש"י לקמן דף ק"ה ע"א:

• רש"י על מנחות דף קד/א

רש"י ד"ה וא' למותר אשם נזיר. וזה להתירו ביין. תימה דהרי אשם אינו מביא אלא בשנטמא ולא בא רק להכשירו לנזירות טהרה וכ"פ בעצמו לקמן (קח). אבל ביין עדיין אסור עד שימנה מחדש ימי נזירותו ויביא קרבנותיו. גם מש"כ בדבור הסמוך דאשם מצורע בא להתירו במחנה תמוה כמש"כ לעיל (ד ב):

11. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן י

ומה שכתב רש"י ז"ל דזה דאמרינן דאין מתנדבין יין פחות מג' לוגין הנ"מ בפ"ע אבל בהדי אחריני קרבי ולכאורה הוא חידוש ומנ"ל לרש"י זה ונראה לענ"ד מקור לדברי רש"י ז"ל דאמרינן במנחות (ק"ד). דאם אין קבע לנסכים ונדב חמשה לוגין דמושך ד' מהן ומקריב והשאר נופל לנדבה ומקשינן דאמאי לא תיקנו שופר למותר נסכים שנופלין לנדבה ומתריצין כיון דשכיחי אפשר דמצטרף דמר ודמר בהדי הדדי וקריב וכתב הש"מ שם בשם הרגמ"ה ז"ל הואיל דשכיחי ושכיחי מותרות כגון דאייתי חמשה ופש להו חד ואי הוי תלת דאייתי כל חד חמשה ופשו לכל חד חד וחזו הנך תלת לוגין לאצטרופי לנסכי כבש וקרבי בכל יום עכ"ל והנה ע"כ כשיצטרפו היין של ג' בני אדם ויקרבו לא יהיו כולם שותפין בכל הקרבן דנדבת יין אינה באה בשותפת כדאמרינן בת"כ ויקרא (פרש' ח' פ"י פ"ו) כשם שאין שנים מביאין מנחה כך אין מביאין לא יין ולא עצים ולא לבונה ע"ש וע"כ דכל אחד אינו מקריב רק לוגו וקשה אידך קרב לוג הא אין נסכים פחות מג' לוגין וע"כ דיכול להביא אף פחות מג' לוגין רק דאי אפשר לנסך רק שיעור הראוי לכבש או לאיל וכיון דמתרמי לוגין של ג' בנ"א יכולים להקריבין יחד ולנסכם ולענ"ד הוא ראייה ברורה לרש"י ז"ל וא"כ ה"נ בפלגס דיכול להביא אף לוג בנדבה וכיון שמנסכן עם נסכיו של כבש ונמצא שיחד הוא שיעור הראוי לאיל שפיר דמי:

• יד בנימין

והנה נס' "מקדש דוד" (סי' י" ס"ק צ') כתב להעיר דהאיך יוכל להצטרף עם יין של ג' בני אדם הא אימא צמו"כ פ' ויקרא כשם שאין מביאין מנחה בשותפות כך יין אין בא בשותפות, וכ' דעכ"ל דאין הכוונה דיצטרפו להקריב כל הג' לוגין ציחד, אלא ר"ל דכל אחד יקריב לוגו רק מכיון דא"א לנסך על המזבח פחות מג' לוגין לזה צע"י צירוף כל הג' לוגין לנסכן ציחד, והוסיף דמזה יהי ראוי צרורה למש"כ רש"י חולין כ"ג (והוצא צמוס' לעיל ז"א ע"ב ד"ה דמייחתי) דהא דאין מתנדבין פחות מג' לוגין הוא דוקא צפ"ע אבל בהדי אחריני קרבי, והיינו דלעולם יכול להביא אף פחות מג' לוגין רק שאין יכול להקריב ולנסך פחות מג' לוגין ולכן כיון

דמיתרמי לוגין של ג' בני אדם יכולין להקריבם ולנסכן מיד.
ואמנם לפי"מ שצארכו צכוונת רש"י דהא דמצטרפי דמר ודמר היינו שיקרבו לנסכי חמיד שוב ליכא ראוי כלל דלא דמי להא דאין מתנדבין יין בשותפות כיון דהלא הכא הולכין לנדבת ציצור מצד ההלכה של "מותר נסכים" וממילא קרבי לנסכי חמיד ודו"ק.

12. איזהו מקומן מסכת מנחות דף קד עמוד ב

אמר ר"ט מה מצינו ביין שהוא בא חובה ובא נדבה אף שמן וכו':

א] משמעות המשנה דסולת בפני עצמה לכו"ע אין מתנדבין, ואי יליף ר"ט במה מצינו אמאי לא נילף נמי סולת - ע"י שפ"א (ד"ה במשנה אר"ט), וע"ע מנח"א עמ' תק"ד.

13. איזהו מקומן מסכת מנחות דף קד עמוד ב

אין שנים מתנדבין עשרון אחד:

א] אין מנחה באה בשותפות ואפילו יביא כל אחד עשרון שלם:

כתב השפ"א דלשון המשנה משמע לכאורה דדוקא עשרון אחד אי אפשר להתנדב בשותפות, ואילו אם יש לכל אחד עשרון שלם יכולין להביאן יחד, אולם לשון הרמב"ם (מעשה"ק יד. ב.) מוכח שאין יכולין להביא מנחה בשותפות כלל, וצ"ע לדינא. וכ"כ המקדש דוד (יא. ד.). וטה"ק כתב דפשיטא דאף שתי עשרונות אין מביאין ביחד, ועשרון אחד נקט לרבותא, ע"ש...

ג] האם מנחת נסכים באה בשותפות?

בטה"ק דן אם מנחת נסכים הבאה בנדבה [כדאיתא בגמ'] באה בשותפות, שהרי מנחת נסכים דחובה ודאי באה בשותפות דהלא הקרבן עצמו בא בשותפות, א"כ שמא מנחת הנדבה נמי באה בשותפות.

והשפ"א (ד"ה הרמב"ם) נקט בפשיטות שמנחת נסכים באה בשותפות, וע"י הערה מ' לכנסת הראשונים, ומנח"א עמ' תק"ה.

14. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן יא

ולענין שותפת אמרינן בת"כ ויקרא נדבה פרש' ח' פ"י ה"ו דיין שמן עצים ולבונה אין באין בשותפת דדינן כמו מנחה דאינה באה בשותפת והנה במנחה גופה יש לחקור אם רק מנחה של עשרון אחד אינה באה בשותפת וכן משמע לשון המשנה מנחות (ק"ד ע"ב) דאין שנים מתנדבין עשרון אחד [וזה מפקינן מדכתיב נפש דעשרון אחד אינו בא בשותפת] אבל מנחה של שנים יכולה לבוא נדבת שנים מיהו הרמב"ם ז"ל פי"ד מעשה"ק הל"ב סתם דאין שנים מתנדבים מנחה:

15. איזהו מקומן מסכת מנחות דף קד עמוד ב

אמר רבא מדברי שניהם נלמוד מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום: המתנדב מנחת נסכים האם חייב להביא יין?

[1] רש"י מפרש "סולת שמן ויין בלא קרבן", ומוכח דעתו דבמנחת נסכים הסולת והיין הוו קרבן אחד ואי אפשר להתנדב סולת בלי יין, וכ"כ הרגמ"ה דקרב עמה נסכים.

[2] אולם בחי' הגרי"ז (לעיל מד: ד"ה אמנם) דקדק מהרמב"ם (מעשה"ק יד. א.) דחייב להביא רק הסולת לבדה, והגדר בזה לדבריו דהקרבן מחייב מנחה ויין אבל אין שייכות בין המנחה ליין - ע"י בזה מנח"א עמ' ש'. והנה השפ"א כתב דאף רש"י מודה דיכול להתנדב מנחה בלי יין אם פירש בהדיא, אלא דמסתמא לשון 'מנחת נסכים' כולל סולת שמן ויין. ברם יעוי' במנח"א (עמ' ש"א) דהגרי"ז והמקדש דוד (י. ב.) נקטו לדעת רש"י דבכל גוונין יש חיוב להביא יין לפי דהוון קרבן אחד, והוסיף הגרי"ז דלפי"ז נפק"מ דהיין יהא לספלים, דאף שבעלמא (לעיל עד: ס"ל) לשמואל דהמתנדב יין מזלפו ע"ג האישים, הכא חשיב יין של מנחת נסכים ודינו לספלים כמו נסכי קרבן, אולם לשפ"א הנ"ל לכאורה יהא מזלפו ע"ג האישים - ע"י מנח"א הנ"ל.

16. תוספות מסכת מנחות דף קד עמוד ב ד"ה הרי עלי

הרי עלי מנחה יביא איזו שירצה - פירוש מחמשת מנחות אבל במנחת נסכים לא איכוין אף על גב דמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום דסתמא דעתו אמנחות המפורשות ורגילות לבא בפני עצמן ולא בגלל זבח.

איזהו מקומן מסכת מנחות דף קד עמוד ב

הרי עלי מנחה יביא איזו שירצה ר"י אומר יביא מנחת הסולת:

בפסק ההלכה: הרמב"ם (מעשה"ק יז. ה.) וכן הרע"ב במשניות פסקו כת"ק דביא איזו שירצה, וכתב המש"מ דהרש"י עה"ת (ויקרא ב. א.) ששנה משנתו כר' יהודה כבר תירץ הרא"ם שכן דרכו בפירוש החומש לפרש הקרוב לפשוטו של מקרא, אך תמוה הסמ"ג (עשה קפ"ו) שפסק כר' יהודה, אמנם הובח תודה כתב דאפשר דרש"י פוסק כר"י ומשום דקי"ל (סוכה יג.) אזוב סתם ולא שיש לו שם לווי, וה"נ מנחה סתם שהיא מנחת סולת ולא שיש לה שם לווי, אך דעת ת"ק דהלך אחר לשון בני אדם שקורין גם לה 'מנחת סולת' ולא מנחה סתם. וראה עוד בדבריני לעיל נט. על רש"י ד"ה מנחת הסולת.

17. איזהו מקומן מסכת מנחות דף קד עמוד ב

פירשתי מנחה של עשרונים ואיני יודע כמה פירשתי וכו' רבי אומר יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד שישים - שהן אלף ושמונה מאות ושלושים כדאיתא בברייתא לקמן קו., ועי' שטמ"ק אות ה'.
וכתב התפא"י במשניות (אות י"ג) דמיהו נראה פשוט שאם יאמר לא נתכוונתי לכ"כ הרבה סגי בפחות מזה, והוא על דרך דאיתא במתני' לקמן קו: לענין תרומת זהב וכסף דמביא עד שיאמר לא לכך נתכוונתי. וכע"ז מסיק נמי הכס"מ (מעשה"ק יז. טו.) אלא שכתב דעדיין צריך תלמוד.

18. איזהו מקומן מסכת מנחות דף קד עמוד ב

אפילו תימא רבי באומר פירשתי עשרונות אבל לא קבעתים בכלי - התוי"ט תמה כיון דלא קבע בכלי שמא נדר יותר מששים, דהא רק ששים בכלי אחד אין נבלליון אבל יכול להתנדב בכמה כלים ואפילו אלף כמש"כ הרמב"ם פ"ב ממעשה"ק, והיה לנו לחייבו עד שיאמר לא לכך נתכוונתי. [1] ותירץ דהכא דמי להא דמתני' לקמן קז. דיביא כיום המרובה, עי"ש. וכע"ז כתב התפא"י (אות ג') דמסתמא לא הקדיש יותר ממנין המנחות שמורגל בציבור ביום היותר מרובה [עי' מתני' לעיל קג:]. [2] אכן הרש"ש והגהות בן אריה תירצו בפשיטות, דמירי שאמר אם ארצה אביא בכלי אחד ואם ארצה בכמה כלים, הלכך ליכא לספוקי יותר מששים, דאי אפשר להביא בכלי אחד יותר מששים. וע"ע עול"ש שכתב לישב קושיא זו בשני אופנים.

19. יד בנימין

בגמ' ר' יוחנן אמר אפי' תימא רבי באומר פירשתי עשרונות אבל לא קבעתים בכלי. פ"י שלא קבעם להביאם בכלי אחד לכך סגי אף לרבי להביא ס' עשרונין בששים כלים.

ועי' תוי"ט שחמה בזה אמאי סגי בששים הא לא אמרן צפירקין דלעיל דאין מנחה יתירה על ששים אלא בכלי אחד דוקא משום דאין ראוי להזלל אבל כיון דלא קבען להביאן בכלי אחד א"כ שמא נדר יותר מששים, ותירץ דנראה דהכא דמי טפי למתני' דלקמן דף ק"ז גבי לוגין דאם פירש ואינו יודע מה פירש יביא כיום המרובה (היינו כיו"ט הראשון של חג הסוכות שחל בשבת) וא"כ ה"נ גבי עשרון, וכן כ' בשפ"א, אלא שהעיר ע"ז דהא יום המרובה ששים ואחד הוא ול"ע.

20. בן יהודע על מנחות דף קד/ב

מה נשתנה מנחה שנאמר בה חמשה מיני טיגון. נ"ל בס"ד הוא אזיל לפי דרשתו שדרש העני כאלו הקריב נפשו, וידוע דהנפש בלולה מן חמשה חלקים של נפש רוח נשמה חיה ויחידה, כי כל א' מן נפש רוח נשמה חיה ויחידה יש בו כללות נפש רוח נשמה חיה ויחידה, ולפי זה מובן הטעם שנאמר במנחתו חמשה מיני טיגון כדי שיכוין

העני לכלול חמשה חלקים של נפשו עם המנחה שמקריב בחמשה מיני טיגון, דאז על ידי כך מעלה עליו כאלו הקריב חמשה חלקים של נפש:

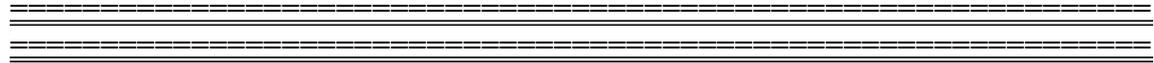
21. בן יהודע על מנחות דף קד/ב

שם אמר לו עשה לי מהן חמשה מיני טגון כדי שאהנה ממך. י"ל משמע תולה הא בהא דמחמת שעושה לו מיני טיגון אז יהנה ממנו, ואיך תליא הא בהא, אדרבה אם יעשה מיני תבשילין יהנה יותר. ונ"ל בס"ד הכונה, אע"פ שזה העני אפשר שילווה מעות מאחרים ודוחק עצמו לעשות מיני תבשילין לכבוד המלך, אם יעשה כך לא יאמרו העולם דהמלך אהב אותו ע"כ אכל ונהנה ממנו, אלא יאמרו זה העני מנין לו מעות לעשות הוצאה מרובה במיני תבשילין, ובודאי כי המלך נתן לו מעות לקנות בשבילו בשר ועופות ומיני פירות כדי לעשות לו התבשילין, והמלך אכל ונהנה מכיסו, וזה העני הוא כמו המלצר ומה כבוד יש לעני בדבר זה, ומהיכא מוכח שהמלך אוהב את זה ובא לאכול משלו, אבל אם העני הזה לא יביא למלך מיני תבשילין אלא יעשה לו מיני טיגון שהוא מאכל עניים, אי אפשר לומר שהמלך נתן לו פרוטות לעשות לו בהם סעודה של עניים, ובודאי זו הסעודה של מיני טיגון עשה אותם העני מכיסו, כי המלך אהב אותו ורצה לאכול משלו ועשה זה כפי יכולתו, ונמצא המלך נהנה מן העני ולא נהנה ממעות שלו, ולכן אמר לו אע"פ שאתה תדחיק עצמך או תלוה מאחרים ותעשה לי מיני תבשילין לא תעשה כן, יען שאם תעשה כן לא יאמרו אני נהניתי משלך אלא יאמרו אני נתתי לך מעות שתעשה לי בהם סעודה ואתה שליח כמו המלצר המבשל בבית, על כן תעשה לי מיני טיגון שהוא אכילה של עניים, ובזה יודע כי לא ממעות עשית, כי איך אפשר שאתן לך מעות לעשות לי סעודה של עניים, אלא ודאי משלך עשית ואני אינני אוכל משלי אלא אוכל משלך ונהנה ממך, ובזה ניכר שאני אהבתיך:

22. דף על הדף מסכת מנחות דף קד עמוד ב

בגמ': הכל באין בשותפות, לא סילק הכתוב אלא מנחה שנאמר נפש וכו'.

בספר שם משמואל (פר' קרח) כותב, שמה שלפעמים הציבור מביא מנחת חובה, הוא מפני שהציבור אינו כשותפין, אלא כאיש אחד, וקרינן בהו 'נפש', כי כנסת ישראל מאחד את כלל ישראל והם כאיש אחד עכ"ל ק.

א. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן יא

והנה בעיקר לשמואל דאמר דהמתנדב יין מביא ומזלפו ע"ג האשים יש לתקור אם י"ל דין הקטרה או ניסוך אי נימא דמתנדב יין גילתה תורה מקרא דאשה ריח ניחוח דצריך להקטירו ולא לנסכו וא"כ י"ל דין הקטרה או דהוי ניסוך רק דהניסוך אינו לספלים כ"א לאשים [1] ונ"מ לענין זר שזילפו דאם י"ל דין הקטרה קי"ל דשיעור הקטרה בכזית אבל אם י"ל דין ניסוך שיעור ניסוך הוא ג' לוגין ופחות אינו כלום [2] וכן לענין העלאה בחוץ אי שיעורו ג' לוגין או כזית כמו שאר הקטרות או אפשר דמשקין בהקטרה שיעורו ברביעית דרביעית במשקין ככזית באוכלין ... [3] וכן לענין אין מערבין חלבים בחלבים דאמרינן במנחות (פ"ט ע"ב) דזה דוקא במילי דהקטרה אבל נסכים מותר לערב אי המתנדב יין דדינו לאשים אם ג"כ מותר לערב זה בזה [4] ועוד נ"מ אי צריך כ"ש דבניסוך אמרינן בתוספתא דזבחים פ"א ה"ח דאם ניסך בכלי חול פסול ובהקטרה אמרינן במנחות (כ"ו). דהקטר חלבים ואברים כשר בין ביד בין בכלי ולר"ש אף קומץ ולבונה כן [5] וכן איכא נפקותא אם י"ל דין הקטרה אז צריכה להיות על מערכה גדולה דוקא וא"כ אסור לזלפו קודם תמיד של שחר ולאחר תמיד של בין הערבים משום עשה דהשלמה אבל אם י"ל רק דין ניסוך וצריך רק לזלפו ע"ג האשים אז אפשר דא"צ מערכה כהקטרה וליכא בזה ג"כ עשה דהשלמה וכן דין שלא יהא דבר קודם תמיד של שחר דזה דוקא בדבר הנקטר על מערכה גדולה כמ"ש רש"י ז"ל יומא (ל"ג ע"ב) ...

ב) ובמתנדב שמן אמר שמואל בזבחים שם דקומצו ושיריו נאכלים [ומייתנין התם ראייה מהא דאמר ר"ש אם ראתי שמן שמתחלק בעזרה כו' שאין מתנדבין שמן מכלל דאי מתנדבין קומצו ושיריו נאכלין ודחינן לה התם וקשה אמאי לא מייתנין ראייה מההיא דזבחים (ע"ו ע"ב) בספק מצורע דר"ש אומר לחמר מביא אשמו ולונו עמו ומתנה הלוג בנדבה וקומצו ומקטיר הקומץ ואח"כ נותן מתן שבע ומותרים השיריים באכילה ממ"נ ע"ש ואי מתנדב שמן כלו לאשים א"כ ליכא תקנה כלל להתיר השיריים ושמן לא איכפת לן בזה שלא יהו שירי הלוג נאכלים והש"ס התם דמהדר שיהו שירי הלוג נאכלין ס"ל כשמואל]: והנה אי צריך להקריש השמן קודם קמיצה יש להוכיח מדברי התוס' מנחות (ע"ד ע"ב) דא"צ להקריש שכתבו שם

ד"ה קומצו אבל יין צלול הוא ואי אפשר לקומצו עכ"ל ומוכת בשמן דאינו מקריש דאי מקריש א"כ גם ביין אפשר להקריש כדאמרינן בסוכה (י"ב) ואימא יין קרוש כו': **וכן מזבחים (ע"ו ע"ב) יש להוכיח דא"צ להקריש השמן קודם קמיצה ... אך יש לעיין דאם לא יקריש יכול להיות לפעמים הקומץ פסול דקי"ל אין קומץ פחות מב' זיתים ואין הקטרה פחותה מכזית דאכילת מזבח איתקש לאכילת אדם מקרא דאם האכל יאכל מה אכילת אדם בכזית אף אכילת מזבח בכזית וא"כ לפ"ז במשקין דשיעור אכילת אדם הוא ברביעית אף אכילת מזבח ברביעית א"כ בשמן שיעור הקטרה ברביעית וכיון דרביעית שיעור ביצה ומחצה שהוא ג' זיתים נמצא שיכול להיות שיעור רביעית יותר מקומץ דרך אין קומץ פחות מב' זיתים א"כ יכול להיות שלא יהיה בקומץ שיעור הקטרה וצ"ל דקמצי כהנים שקומצם מחזיק ג' זיתים אך לפ"ז יש לעיין דכהנים שאין קומצם מחזיק ג' זיתים יהיו פסולים לכל עבודות לפי דאמרינן בירושלמי פ"ב ה"א דיומא דכהן שאין ידו מחזקת ב' זיתים פסול לעבודה וכתבו המפרשים ז"ל היינו דפסול לכל עבודות משום דבעינן כהן שיהא ראוי לכל עבודות וכיון דאינו ראוי לקמיצה דאין ידו מחזקת ב' זיתים פסול לכל עבודות [ועיין במל"מ (פי"ג הל' מעשה"ק הלי"ד) שתמה על הרמב"ם ז"ל שלא הביא דין זה] וא"כ כהן שאין ידו מחזקת ג' זיתים יהא פסול לכל עבודות כיון שאינו ראוי לקמיצת שמן [ואפשר כיון שראוי לקמיצה בעולם לא איכפת לן]: **והנה הרגמ"ה מנחות (ע"ד ע"ב) על ההיא דהמתנדב שמן קומצו כו' כתב קומצו יקפנו עכ"ל ולא נתברר לי כוונתו בזה ואפשר שכוונתו שצריך להקפות היינו להקריש השמן תחילה כדי שיהא נוח לקמוץ אך כאשר הוכחתי מדברי הש"ס א"צ להקריש השמן:****

ב. יד בנימין – זבחים צא

שם בגמ', אמר שמואל המתנדב יין מביא ומזלפו ע"ג האיסיס כו' והא קא מכבי, כיצוי במקנת לא שמה כיצוי כו' ת"ש יין כדברי ר"ע לספלים כו' או אינו אלא לאיסיס אמרת לא יכבה, לא קשיא הא ר' יהודה הא ר"ש וכו'. פי' דשמואל כר"ש ס"ל דדבר שאין מתכוין מותר וצפירש"י ד"ה הא ר"ש, כ' "וא"ה פסיק רישא הוא כו' אפשר דמוליף לי צטיפין דקות מאד" וכו'.

והנה הרא"ש צפ' שמונה שריס הוכיח מסוגיין דהא דמודה ר"ש צפסיק רישיה דאסור הוא אפי' בלא ניחא להו מדפריך על שמואל "והא קא מכבי" אף בלא ניחא לי' צהאי כיצוי, ודברי בעל הערוך דס"ל לא אסר ר"ש פסיק רישא בלא ניחא לי' היינו דוקא לטנין שנת דבעי' מלאכת מחשבת אבל בשאר איסורים לא צעי' ניחא להו כו'.

וכבר הקשו על זה כל המפרשים והוצא צנה"ז בשם מהר"ל ז"ל מפראג דאין מביא ראוי מקושית הגמ' הא מ"מ לפי מסקנת הגמ' הרי צאמת לר"ש שרי לכצוי, ועוד הא בעל הערוך צענמו מביא ראוי לדבריו מסוגיין דהכא וכמו שהוצא צה"ש צפ' הצונה, והיינו ממסקנת הגמ' כאן דלר"ש שרי אף דהוי פסיק רישא, כיון בלא ניחא להו.

א"ל התם לא אפשר, עי"ש ברש"י, וראיתי במק"ד (סי' יא) דלכאורה י"ל דשאני כיבוי דמזבח מאיסור כיבוי בשבת ויו"ט, דמזבח אסור רק כיבוי שהוא לעולם, אבל בשבת חייב גם בכיבוי לשעה אע"ג דחוזר ודולק, וכ"ה בבשרא אגומרי שמכבה לפי שעה ואח"כ חוזר ומבעיר, משא"כ ביין שנופל על המזבח אכן אסור רק כיבוי שהוא לעולם, ושוב דחה זה דמצינו בגמ' יבמות (קכא:) אף ביין דתחילתו מכבה וסופו מבעיר, ולכן תירץ דבשאר הקטרות א"א בענין אחר רק בהקטרה, אבל ביין כיון דאפשר לספלים צריך ליתן לספלים ולא לאישים כדי שלא יכבה. [ועל"ע דהא מבואר בגמ' דלמ"ד יין

והא קא מכבי. יש מקשים, למה דוקא כאן פריך כן הגמ', והלא כ"ה בכל הקטרות שמקטירין על המערכה, דבהעלאת האימורין ואיברים נמי מכבה, כדמצינו במס' שבת (קלד.) מ"ש מבשרא אגומרי [שצולין ביו"ט ואע"ג דמכבה],

ומצאתי ביד אליהו (רוגולה, כתבים ערך מלשאצל"ג אות כח) שכבר הביא הקושיא הנ"ל, והוכיח מזה כגירסת בה"ג והרי"ף בבשרא אגומרי [א"ל התם ליכא כיבוי, ולא גרסי התם לא אפשר, והיינו דבאמת התם אינו חייב מה"ת משום מכבה], וביארו הרמב"ן והר"ן דס"ל דליכא התם משום כיבוי כיון דסופו להבעיר, דאלת"ה אמאי יפלא הכיבוי ביין יותר מכל הקטרות שהתירה תורה אע"פ שמכבה, וע"כ דבהקטרה ליכא איסור מה"ת, וכיוון לזה

הקשה בתפא"י מאי פריך הגמ' הא קא מכבי, נימא אתי עשה דהקרבה ודחי ל"ת דלא תכבה, והא תינח למ"ד דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש [עי' לקמן צו:]. אבל לרב אשי דלא ס"ל כן קשה כו', ואין לומר כיון שהוא עשה שאינו שוה בכל אלא בכהנים כו', וגם אין לומר שאפשר לקיים העשה ע"י שינסכו בספלין וא"כ אפשר לקיים שניהם, דמאן יימר שמקיים בזה עשה, דילמא דוקא לאישים צריך שיקריבו כו', [ולחעיר ממה שחבאנו לעיל בשם הקר"א ומק"ד].

ונשאר בצ"ע. ובתפארת יעקב תירץ, דהכא איכא עשה ול"ת דהא כתיב "אש תמיד תוקד" כו', ועוד תי' עפ"ד הטו"א (ר"ה כח.) דעשה דקדשים אינו דוחה ל"ת כו'. וככל דבריו תירץ גם בעמק הנצי"ב (פי' שלה), עי"ש עוד בזה.